Lietuvos Nacionalinė M.Mažvydo Biblioteka

Aprvalga

Nr. 26 1946 m. liepos 27 d. II metai

BEVINAS AIŠKINASI

Londonas. Užvakar naktį Bevinas Žemuosiuose Rūmuose pasakė kalbą, kuri buvo atsakymas į įvairias interpeliacijas dėl Triestės ir Pietų Tirolio problemų išsprendimo Paryžiaus konferencijoj.

Dėl Pietų Tirolio Bevinas pareiškė, kad ten gyvenančių 200.000 austrų priskyrimo Italijai jis esąs kaltinamas prasilenkęs su Tautų Chartos dvasia. Tačiau, kalbėjo toliau Bevinas, su ta dvasia prasilenkiama daug kur platesniu maštabu. Naujoji Lenkija ištrėmė milijonus vokiečių, milijonai žmonių išmesti iš savo gyvenamų vietų Rytų Prūsijoj, Čechoslovakijoj ir t.t. Mes nenorėjome pasirinkti šio kelio tam klausimui išspręsti, pareiškė Bevinas.

Toliau dėl Austrijos, Bevinas pasakė, kad jos kelias į tikrą nepriklausomybę yra ilgas ir sunkus. Austrijoj politinė situacija yra labai jautri ir reikalauja ypatingo atsargumo jos reikalus sprendžiant.

Triestę mes nutarėme sutarptautinti ir tai daugiausiai todėl, kalbėjo toliau užs. reik. min., nes ją priskyrus Italijai, ji merdėtų ir negalėtų atlikti tų ekonominių uždavinių, kuriuos ji turės atlikti Centrinės Europos ūkyje. Ją sutarptautinus, Europos prekyba bus nukreipta į Adrijos jūrą ir atitraukta nuo Baltijos ir tuo būdu nebus sukuriamos salygos atstatyti Vokietijos galybę.

Rooseveltas pralosė?

Chicago. — Buv. Prezidento Roosevelto patikėtinis ambas. Bullitt savo knygoje „Žemės rutulys" palaiko tezę, kad prez. Rooseveltas mirė nepatyręs, kad jis pralaimėjo, o Sov. Rusija laimėjo vieną iš didžiausių politinių lošimų, koks tik kada pasauly buvo lošiamas. 1940 m. vasario 10 d. Rooseveltas esąs jam pasakęs, kad kiekvienam, kas turi drąsos pažiūrėti tiesai į akis, esą aišku, kad Sov. Rusijoje yra tokia pat baisi diktatūra, kaip ir visos kitos diktatūros. Tačiau, Sov. Rusijai įstojus į karą, Rooseveltas, remdamas S. Rusiją, ieškojo galimybės palenkti Staliną krikščionybės ir demokratybės principams. Jis rėmė Sov. Rusiją manydamas, kad ji taip pat nori taikos ir yra pasirengusi tą taiką pirkti bendradarbiavimo su vakarais kaina. Rooseveltas viską rėmė šita teze ir tai buvo didžiausias lošimas, kokį kada gali lošti politikas. Ir šį lošimą Rooseveltas paralošė. Jis mirė nepamatęs, kaip Sov. Rusija elgsis Lenkijoj, Vengrijoj, Austrijoj, Rumunijoj, Bulgarijoj, Jugoslavijoj, Vokietijoj, Irane, Mandžurijoj, Korejoj. Ir baigdamas tą problemą Bullitt priduria: politika, kuri siekia patenkinti Sov. Rusiją, nepermaldaujamai veda į karą.

Visa kas vokiska - sovietams

Maskva. TASS praneša, kad š. m. liepos m. 20 d. Maskvoj prasidėjo derybos tarp Čechoslovakijos delegacijos, kurion įeina min. pirm. K. Gotwald, užs. reik min. Masarykas ir kt. ir sovietų vyrausybės. Sovietų vyriausybei atstovavo Stalinas, Molotovas ir kt.

Pagal susitarimą, SSSR perleido Čechoslovakijai vokiečių įmones Čechoslovakijoj ir pripažino Čechoslovakijaj teises į jos aktyvus, esančius sovietų zonose. Vakar delegacija apleido Maskvą.

Pagal susitarimą atstatoma Čechoslovakijos karo pramonė ir sukuriama nauja jos armija. Tam tikslui SSSR Čechoslovakijai suteikia paskolą.

AUSTRIJA SPIRIASI

Viena. Vakar Austrijos Parlamentas vienu balsu nutarė suvalstybinti visą svarbesniąją Austrijos pramonė. Suvalstybinimo įstatymas palies ir tas pramonės įmones, kurias sovietai laiko vokiškomis ir kurias jie nusavino.

Parlamento posėdyje min. pirm. Figl paskaitė sovietų kariuomnės vado Austrijoj gen. Kuresovo laišką, kuriame sveikinamas parlamento nusistatymas nacionalizuoti įmones, tačiau jame toliau pareiškiama, kad nei Austrijos parlamentas, nei jos vyriausybė nėra kompetentinga paliesti rusų teises į įmones, kurios Sovietų S-gai priklauso pagal Potsdamo susitarimą.

Viena. Vakar Austrijos parlamentas vienu balsu nutarė kreiptis į Saugumo Tarybą su skundu. Jame Austrija reikalaus skubiai išspresti Austrijos teritorijoj esančių be tėvynės asmenų klausimą, kad tuo būdu būtų pagreitintas taikos sutarties sudarymas su Austrija.

Graikijoi jausti parako kvapas

GRAIKIJOS KOMUNISTAI KAPITULIOJA

Atenai. Išleidus tvarkai krašte atstatyti įstatymą, komunistai pabūgo prarasią valymo akcijos pasekoje savo žemesnio rango vadus ir suardysią organizaciją ir todel kreipėsi į parlamento pirmininką su pasiūlymu, siekiančiu „užpilti griovį tarp desinės ir kairės„. Jie prašo: 1. suteikti visuotinę amnestiją ir 2. kairę ir dešinę valymo akcijoje traktuoti lygiai (suprask: komunistų ir monarchistų ginkluotus būrius). Šitie pasiūlymai sudaro dalį „susitaikinimo" akcijos, kurią komunistuojantis gaivalas pradėjo Graikijoje matydamas nebegalėsias sukelti revoliucijos.

Bari. Ansa praneša, kad į Bari atvykstą iš Graikijos pabėgėliai tvirtina, kad Graikijoj, įvairiose jos srityse vykstančios smarkios kautynės tarp anarchistinių gaujų, kurioms vadovauja jugoslavai ir reguliarios kariuomenės. Jie taip pat tvirtina, kad paskutiniuoju laiku anglų aviacijos pajėgos Graikijoj esančios labai sustiprintos.

Paskutinės vinys

Paryžius. Susijaudinimu ir karštligiškais pasiruošimais šiandien yra apimtas Paryžius. Juk po kelių dienų čia prasidės Taikos Konferencija.

Prancūzai, nors labai įdomaujasi pačia konferencija, kuria jie yra tiesiogiai suinteresuoti, nes jos nutarimai palies Prancūziją ir gali turėti žymios įtakos į ateities gyvenimą. Tačiau prancūzai nepamiršta, kad ši konferencija bus didžiausia reklama Paryžiui ir ji turi būti išnaudota iki smulkmenų.

Į Taikos Konferenciją Paryžius laukia daug svečių, jiems yra paruošta 1200 kambarių. Jie yra rekvizuoti geriausiuose viešbučiuose ir paskirstyti toms valstybėms, kurių diplomatinės pasiuntinybės yra arčiausiai jų. Delegacijų nariams yra rezervuotos vietos teatruose, kinuose, kabaretuose ir t.t.

Kad po sunkaus savaitės darbo delegacijos nariai galėtų pailsėti, jiems bus suruoštos savaičių pabaigos, kurių metu jie bus nuvežami į gražiausias ir ištaigingiausias Prancūzijos vietas.

Luxembourgo rūmai yra specialiai pritaikomi tokio plataus masto konferencijai. Posėdžių salės užkulisiuose yra įruošiami mikrofonai, telerašymo aparatai, pravedami laidai, kurie bus nuolatos sujungti su įvairiomis pasaulio sostinėmis. Šalia posėdžių salės yra įrengtos trys salės radijo transliacijoms, žurnalistams telefono būdelės ir t.t.

Šiandien jau pradeda atvykti pirmieji įvairių delegacijų nariai, nors pati Taikos Konferencija pirmojo oficialaus posėdžio susirinks tiktai pirmadienį po pietų. Prieš pietus susirenka 4 didžiųjų vice ministeriai baigti konferencijos paruošiamuosius darbus. Inauguracinę kalbą pasakys pranc. užs. reik. min. Bidault.

Jau yra žinoma kai kurių delegacijų sudėtis ir jų narių skaičius. Taip sovietų delegacija turi 300 narių, JAV — 200, Jugoslavijos — 170, Čechoslovakijos — 60 ir t.t.

Į Londoną jau atvyko Kanados min. pirmininkas Makenzy King. Žurnalistmas jis pareiškė, kad Taikos Konferenciioj jis, kaip galingiausios britų dominijos delegacijos pirmininkas, pasakysias svarbia kalba apie pokarinius tarpvalstybinius santykius.

br.

Londonas. Reuteris praneša iš Jeruzalės, kad žydų visuomenė, nors ir pasmerkė Karaliaus Dovydo viesbutį susprogdinusius teroristus, tačiau nerodo jokio noro bendradarbiauti su anglų organais tuos teroristus išaiškinti.

GRANITO IR 1000 EŽERŲ ŠALIES LIKIMAS

NUSKRIAUSTASIS KRAŠTAS

Granito ir tūkstančio ežerų šalis anuomet buvo šiaurės Europos kultūrinės pažangos simbolis. Toji šalis carinėje Rusijoje išsikovojo kultūrinę autonomiją. Ji buvo pagrindas tos didžiulės pažangos, kurią Suomija padarė nepriklausomybės laikotarpyje. Po pirmojo pasaulinio karo suomiai nukreipia akis į Skandinaviją. Pabaltijo valstybių santarvė tame šiaurės pašvaistės krašte palaidota tuo metu, kai trys Pabaltijo valstybės ja tikėjo. Suomija, tik ką pasauliniam karui prasidėjus, virto negailistingų kovų kraštu, kuriam, dėja, pasaulis daugiau reiškė simpatijų, kaip teikė realios paramos. Naujoji Sparta, 3,9 mil. gyventojų, kovojo prieš milžiną. Kova baigėsi moraliniu jos triumfu, bet medžiaginiu pralaimėjimu. Pradėtas žaidimas tęsiamas. Ji įtraukiama tolimesnėn kovon, o šiandieną patenka ašies satellitų skaičiun. Toji tauta, kuri praeityje sukūrė Kalevalą, ką tik didvyriškumu stebino pasaulį, dabar yra nuskriausta ir gyvena suirutę.

KO NETEKO SUOMIJA

Kai Žemaitiją ir dalį Suvalkijos nerimastis slėgė, o likusioji Lietuva siaubu gyveno, Suomija pasirašė su Sovietais paliaubos sutartį. Tai įvyko 1944 m. rugsėjo mėn. antroje pusėje. Ta sutartimi suomiai praranda Kareliją su trečdaliu išvežamosios pramonės ir geriausius uostus. Ties Salla atkirsta dalis teritorijos. Petsamo kasyklos atitenka Maskvai. Porkkala uostas su sritimi, esančia tik 13 km nuo sostinės, Maskvai išnuomotas 50 metų. Susisiekimas geležinkeliu tarp Helsinki ir Abo suvaržytas. Tuo būdu suomiai nustoja 12% geriausių sričių, iš kurių 0,4 mil. gyventojų turėjo sutelkti likusioje valstybės dalyje.

Šią nelaimę lydi kiti karo pėdsakai: 50.000 karo invalidų, 27.000 karo našlių, 20.000 šeimų oro antpuolių metu nustojo pastogės. Kraštas turi sumokėti 300 mil. dolerių reparacijų. Visa tai Suomijoje sukuria nepakenčiamą ūkišką būklę. Finansų ministerio Torngren žodžiais: „Suomija yra atsidūrusi ant finansinės bedugnės kranto." Valstybės įsiskolinimas auga mėnesiais. Š. m. pradžioje valstybinės skolos siekė 85 mrd. suomių markių. Užsieninis įsiskolinimas kas kartas didėja. 1939/40 metų karo skolos vien D. Britanijai siekia 1,3 mrd. už tuometinį karinį tiekimą. Bet ne ūkiškas skurdas, išvežamosios pramonės užgrobimas, milžiniška socialinė našta, bet krašte esantis netikrumas, svetimoji įtaka sukelia nerimą, kurį šiandieną gyvena toji heroiška tauta.

DEMOKRATIJOS SŪTEMOS

Marš. Mannerheim, 79 m. sulankęs, š. m. kovo mėn. 4 d. pasitraukia iš prezidento pareigų. Jį vertė iš politinio gyvenimo pasišalinti ne senyvas amžius, bet nuolatiniai gandai, jog jis būsiąs patrauktas atsakomybėn drauge su kitais karo nusikaltėliais. Šiuo tragišku metu jo populiarumas krašte nėra sumažėjęs. Maskva prieš jį nevaro nedraugingos propagandos, nors ne kas kitas, o jis vadovavo trims karams prieš STRS. Jo pasitraukimas iš prezidento pareigų leido daryti žymų posukį į kairę. Naują prezidentu išrenkamas Juho Kusts Paasikivi, neva konservatorius, tris kartus vedes derybas su Kremliumi. Naujo prezidento pagrindinė užsienio politikos linija: Suomijos ir Sovietų draugiški tarpusavio santikiai. Maskvoje jis yra persona grata, o namie už nugaros rikiuoja socialistus ligi kairiausio elemento — komunistų.

POLICIJA SIAUČIA

Suomijos seime iš 200 atstovų trys partijos veik lygiomis turi 150. Mauno Pekkala, 56 m., buvęs eilę kartų ministeriu, o ypač dažnai krašto apsaugos ministeriu, sudaro tu trijų partijų kaip Prancūzijoje ir Italijoje, koalicinę vyriausybę. Demokratų liaudininkų, ūkininkų ir socialdemokratų partijos turi vyriausybėje po penkis ministerius. Demokratų liaudininkų sąjungoje komunistai turi persvarą, todėl ir vyriausybėje jie turi 3 ministerius — vidaus, teisingumo ir socialinės globos: Šioje „raudonai žalioje" vyriausybėje nepaprasta įtaka naudojasi vidaus reikalų ministeris.

Jis ministeris sistematiškai likviduoja demokratiją, tiranija stiprina. Nesenai vykusiose diskusijose dėl krašto biudžeto pareikštas nuogąstavimas, kad įsigali vis didesnė priespauda. Politinės policijos siautėjimas krašte sudaro pagrindą tai nerimasčiai, kuria gyvena suomių tautos didžiuma. Š. m. liepos mėnr. „Respublica" numervje A. Pallo rašo: „Nekalti piliečiai suimami, ilgai laikomi kalėjime visai netardyti. Policija atsisako suteikti bet kurių žinių apie dingusius ar suimtus. Suimtieji visiškai izoliuojami. Seime buvo nurodyta, kad policijos pareigūnai nepasiruoše pareigoms, nes į jų eiles patenka asmenys, turį tik tam tikrus politinius įsitikinimus. Naujoji policija nesivaržo suiminėti praeivius gatvėje. Suimtieji visuomet pakaltinami politine veikla, nes policininkai yra visiški tamsuoliai, kad sugebėtų rasti kitus pakaltinimus".

Nesenai paskelbta įdomi žinia, kad saugumo policija esanti panaikinta. Toji policija ir toliau liekia, bet tik vieton senų pareigūnų įstatomi nauji, raudonos spalvos. Sei mui patiektame biudžete vidaus reikalų ministeris reikalauja nutarti, kad politinės policijos biudžetas būtų padidintas 50%.

GATVĖS SEIMO REIKALAVIMAI

Toji priespauda iššaukia pasipriešinimą. Praėjusių metų lapkričio mėnesį tukstančiai studentų gatvėse šaukė: „Šalin tiraniją". Šiais metais gegužės mėnesį jauni vyrai mėtė akmenis į Sovietų misijos būstinės langus. Komunistų laikraštis „Vapaa Sana" praneša, kad „Auksinio liūto" slaptoje organizacijoje priklauso daug jaunimo, kuris varo sovietams nedraugingą propaganda. Vakarų galybėms paskelbus karą STRS toji organizacija, laikraštis tvirtina, atliktų milžiniską kenkimo darbą. Dešinysis sparnas atvirai reiškia nepasitenkinimų „draugiskumu su Maskva". Visa tai saugumo policijai sudaro pagrindą kištis visur net į aukštasias mokyklas ir pašalinti universiteto profesorius iš eitųjų pareigų.

Komunistų partija nesenai kreipėsi į vyriausybę, griežtai reikalaudama, kad būtų uždarytos „fašistų" organizacijos, stambios įmonės, pav., bankai, pramonės įmonės nacionalizuotos ir įvesta spaudas cenzūra. Tuo metu senoji socialdemokratų partija pergyvena krizę. 1941—45 m. karo metu ji nustojo tautos pasitikėjimo. Dalis socialdemokratų nuėjo į tarpines organizacijas „darbininkų vienybę" ar stojo į radikalųjį komunistinį frontą.

Suomijos radijas, valdomas rašytojos, komunistės Hella Vuolijoki. Seime dešinieji nuolat skundžiasi, kad spaudos laisvė vis labiau užgniaužiama. Vyriausybė uždraudžia laikraščius, kurie nedraugingi rytų galybei. „Gatvės seimas" reikalauja įvesti dar griežtesnę spaudos cenzūrą, suvaržyti spaudos laisvę, kad užgniaužtų „reakcionieriško elemento" įtaką.

Labiausiaipajunta priespaudą Suomijos ūkininkai, kuriems nustato ką turi sėti, kiek vartoti ir kurios kiek kius įvairių piliavų atiduoti. Valdininkai įsako jiems iškirsti tam tikrą kiekį miško ir pristatyti į nurodytas vietas. Visa tai primena sovietinę ir vokišką okupaciją Lietuvoje.

MEILĖ IŠ PRIEVARTOS

1944 m. įvyksta Suomijoje lūžis užsienio politikoje. Helsinkyje ankščiau galvota, kad ties sovietų siena baigiasi Europa. Suomiai jėgos priversti dabar persiorientuoti. Komunistinio elemento siūlomoji meilė Sovietams, ūkininkų ir sozialdemokratų partijoms yra tik meilė iš prievartos. Jų tarpe kas kartas vis didėja nepasitenkinimas ne vien vidaus, bet ir užsienio politika. Nūdienė gerų santykių su STRS politika vis aštriau kritikuojama, nes suomiai patvrė labai mažą ką gero. Užsienio politikos nepasitenkinimas yra dangstomas vidaus politikos kritika, liečiančia krašto ūkį, kainas, atlyginimą ir suomių markės galima inflaciją. Švedų partijos atstovai vyriausybėje, finansų ministeris Torngren konstatuoja tik įvykusius faktus, o užsienio reikalų ministeris Enckel yra nelemtu krepšinio žaidėju, kai kamuolys pasirenka nuolatine buveine Kremliaus, o ne Helsinkio krepšį. „Laisvuose rinkimuose" vadinamas „nepriklausomas" prezidentas Paasikivi, tam tikrais atvejais, primena Irano ministerį pirmininką Ghavan es Sultaneh, rekomenduoja, kad seiman nepatektų asmenys, nedraugingi didžiajam kaimynui.

SĄŽININGIAUSIAS MOKĖTOJAS

Luis Tissot, buves prancūzų kalbos dėstytojas Prekybos Institute Klaipėdoje, dabar esantis Helsinky, štai ką rašo š. m. liepos 3 d. numeryje prancūcų oficiozo „Le Monde": „Krašte vyrauja susirūpinimas. Ne be nuogasčio Suomijoje sutinkama mintis naujo karo, kuris šį kraštą padarytų ginama tvirtove." Kai kurie įvykiai patvirtina faktą, kad Suomija kai kam ruošiasi. Krašto apsaugos ministeris Lundquist, artimas

perkelta į 5 psl.

LIETUVIŠKI SPAUSDINIAI GAUSĖJA

ANTRASIS BIBLIOGRAFIJOS ĮSTAIGOS PRANEŠIMAS

Lietuvių Tremtinių Bibliografijos Įstaigos Memmingene pranešimu, neperiodinių leidinių, t.y. knygų, brošiūrų, žemėlapių, atvirukų, paveikslų ir pan., įstaigos kartotekoje 1946 m. sausio-birželio mėn. laikotarpyje įregistruota (skliaustuose pažymėta leidinių skaičius, įregistruotas 1945 m. balandžio - gruodžio mėn. laikotarpyje): bendrybės 5 veikalai (8), filosofija 1, religija 5 (17), socialūs mokslai 8 (4), kalbamokslis 11 (33), grieztieji mokslai 5 (1), taikomieji mokslai 5 (1), menas, sportas 54 (7), literatūra 27 (19), istorija 8 (3), geografija 2 (1), biografija, atsiminimai 2. Iš viso kartotekoje užregistruota 133 veikalai, iš kurių 94 išleisti pereitais metais. Be to, įstaiga turi užregistravusi 120 veikalų, parengtų spaudai.

NEPERIODINIAI LEIDINIAI

Neperiodinių leidinių — laikraščių ir žurnalų — 1946 m. sausio birželio mėn. laikotarpyje buvo leidžiama (skliaustuose — 1945 m.): Vokietijoje 99 (105); iš jų amerikiečių zonoje 54 (58), britų 39 (36), prancūzų 4 (11), leidimo vieta nenurodyta — 2. Kityose vastybėse laikraščių buvo leidžiama: Austrijoje 3 (2), Danijoje 1, Norvegijoje (6), Italijoje (2), Švedijoje 1 (2), Šveicarijoje 1. Iš viso Europoje leista 105 (117) laikraščiai ir žurnalai, iš kurių spaustuvėje spausdinamų tėra 22 (13).

PERIODINIAI LEIDINIAI

Periodika mokslo šakomis taip suskirstyta: bendrybės 79 (97), religija 2 (1), socialūs mokslai (daugiausia skautų laikr.) 9 (8), kalbamokslis 1, taikomieji mokslai 2 (1), literatūra 12 (10).

Periodikos straipsnių kartoteka bibliografijos įstaigoje taip pat vedama ir ji atrodo taip: bendrybės 39 straipsniai (22), filosofija, etika 70 (19), religija 82 (25), socialūs mokslai — politika, tremtiniai, švietimas, skautai — 386 (109), kalbamokslis 7 (3), grieztieji mokslai — daugiausia atmo energijos reikalu — 12 (8), taikomieji mokslai 48 (4), menas, sportas 81 (20), literatūra 819 (376), istorija 50 (20), geografija 12 (1), biografija, atsiminimai 142 (26). Iš viso 1946 m. pirmo pusmečio periodikoje atspausdinta 1.748 straipsniai, tuo tarpu kai pereitų metų balandžio-gruodžio mėn. laikotarpyje tik 638 straipsniai.

Liet. Tremt. Bibliografijos Įstaiga prašo visų spaudos leidėjų reguliariai siuntinėti jai periodinius leidinius, ypatingai spaustuvėje ir rotatoriumi spausdinamus, taip pat ir knygas, brošiūras, paveikslus, žemėlapius, atvirukus ir t.t. Žinios apie tremtinių spaudą yra siunčiamos Amerikos Lietuvių Informacijos Centrui (LAIC) ir Tarptautiniam Bibliografijos ir Dokumentacijos Institutui Briuselyje, Belgijoje.

Bibliografijos Įstaigos adresas yra šis: Office of Lithuanian Bibliography in Emigration, (13 b), Memmingen, Fliegerhorst, DP Center.

Sofia. Rinkimai į Bulgarijos konstituantą paskirti 27 d., o referendumas dėl monarchijos ar respublikos įvyks rugsėjo 8 d.

BEN. RUTKŪNAS

Ereliu keliais

(Žuvusiems lakūnams — Dariui ir Girėnui)

Pagimdė jus liūdnoji žemė,
beržais ir kryžiais apsikaišius;
kaip motina gera mylėjo
saldžiom svetainių vaišėm.

Šimtai sūnų laivais nubrido
ieškoti laimės užu marių —
ir atskirti krantuos parimo,
ilgėdamies šalies gintaro . . .

Toli nuo tėviškės, nuo brolių
jūs sekėte, kaip paukščiai nardo
dangaus žydry — ir kaupėt drąsą
iškelt tėvynės vardą.

Per rūsčią nemigą, per vargą
nusikalėt sparnus iš plieno
ir mylių tūkstančius virš marių
ereliais skridot naktį dieną.

Ir nešėt savo gimtai šaliai
garbės ir saulės šviesų paštą — —
Sužvingo vėtra — — Ir pakirpo
sparnus skrajūnams raudų krašto.

Skausme rankas užlaužė sesės,
pravirko motinos ant kapo — —
Neverkit! — Didvyrių mirtis
tėvynei saule tapo!

V. G. Calderon

GIRIA

Man tikrai nebuvo malonu pertraukti pokerio partiją pačiam vidury, kada man ėmė šypsotis laimė. Taip pat ir alus, šaltas kaip ledas, kuriam buvo pakviestas kapitonas, buvo labai skanus. Kortos ir juodas alus yra gera priemonė ant borto užsimiršimui monotoniškomis valandomis, tuo labiau, kad mes buvome dviejų dienų atstume nuo sekančio uosto. Ir tuomet vienas iš įgulos žmonių, atsiprašydamas už trukdymą ir pridėdamas ranką prie kepurės, įsiterpė:

—I am sorry, Sir.

Apačioje laive, kur dvokė derva ir žuvimi, gulėjo kovodamas su mirtimi kareivis ir bloga anglų kalba maldavo surasti ką nors, kas mokėtų išpaniškai. Kaip tiktai ir buvo priežastis, jog šis jaunas karininkas išdrįso įeiti į kapitono kajutę. Aš jį sekiau per laiptelius, per praėjimus, kuriuose švilpaudami anglai priiminėjo iš kibirų šaltus dušus arba pusnegriai stumdėsi šokiuose.

—Tai čia, — sumurmėjo karininkas prieš kajutę, prie kurios durų du laivo jungos žaidė kauliukais.

Tamsioje patalpoje buvo savotiškas žemutinių kabinų kvapas, nuo kurio neipratusiam žmogui darėsi bloga. Jame buvo galima jausti tiršti, šilti mašinų tepalo garai, derva ir angliškas tabakas. Patalpoje buvo gerokai tamsu, ir sunkiai galėjau pastebėti ligonį, gulintį burės hamake. Vos tik užkalbinau jį ispaniškai, sujudo jo gelsvas veidas, ir į mane išsitiesė dvi prakaituotos rankos.

—Senjore, — sumikčiojo jis, — o kokia laimė!

Bet dar labiau nušvito veidas, kai sužinojo, kad ir aš peruietis. Jis keturiolika dienų buvo kelionėje ir keturiolika dienų nė žodžio nekalbėjo savo motinos kalba. O tuo tarpu jis jautė būtinybę, jis turėjo tiktai vieną norą — kam nors išsipasakoti išgyvenimus, kurie privedė jo gyvenimą prie galo. Jis išsyk pajuto ir baimę, kad aš galiu jį palikti ir todėl jaudinančiai apkabino savo rankomis mano rankas.

—Tai, Senjore, . . . aš esu iš Calao . . . — pradėjo jis susijaudinęs. — Dėl Dievo Motinos, tik neišeikite, Senjore. Greit, greit visa pasibaigs ir aš netrukdysiu jūsų, prisiekiu jums. Čia, šitą žiedą nuvežkite mano motinai, ir šį vaiko paveikslіuką ir šį mažą paketėlį. Nuoširdžiai dėkoju jums, Senjore. Bet aš jus labai privarginsiu . . . Ne? Ačiū, tūkstantį kartų ačiū! . . . Kodėl aš vykstu į Iquitą? Kaip ir visi, praturtėti. Neikite jūs, Senjore, ten niekad, niekados . . . Ar jūs pažįstate tas girias? Ak, apie tą pragara jums jau pasakota. Naktį taip užeina, kad bėgi lyg beprotis aplinkui, apsiputojęs šauki ir rėki, kad nori tolyn, kiek galint tolyn nuo čia. Kad nors stovykloje galėtum miegoti! Bet iš visur rėkia, iš visur dainuoja, iš visur šūkauja, Senjore. Laukiniai žvėrys čia tai dar nedidelė bėda, ir net barškuolės gyvatės, kurios kiek išgąsčio įvaro laukiniams indėnams, nėra pati didžioji blogybė. Ji stačia, tarytum žmogus, prišliaužia prie kaučuko medžio ir uodega muša į ji. O beždžionės, Senjore, još persekioja žmogų, ir jos išjuokia jį! O papūgos! Jų juokas drasko ausis. Neverta nė šauti į jas! Aš atsikėliau kartą ir paleidau pora šuvių! Bet tai buvo lygiai tas pat, kas ir į tas neįžiangiamas tankynes stebėti mėnesienoje. Niekas nežino, kas skraido aplink, niekas neįspėja, kieno žingsniai, paslaptingai šlamantys aplink, pranykstantys už medžių . . . Tik viena yra puiku, Senjore, tai oras! Oras, kurio niekuomet negalima pamiršti. Ir tik juo pakvėpuoti aš dar kartą sugrįžčiau . . .

Ankstus rytas, aš norėjau iš stovyklos tiesiog eiti prie kaučuko medžių, ir štai mus saukia don Kristobal, brazilietis: „Skruzdės eina!“ Ir kas per skruzdės! Storos, kaip mano rodomasis pirštas, ruduojanti jūra artėjo per aikštę prie stovyklos. Šimtus jų galima išmušti. Bet milijonus? Jų reikia pasisaugoti. Tačiau pirmiau, negu mes pabėgome, viena pabaidyta gyvatė įkando ponui į ranką. Čia galėjo gelbėti tik viena.

Pradėjo veikti Tautu Teisiu lyga

JI DEMASKUOJA TAUTŲ LAISVĖS PRIEŠUS IR SKELBIA JIEMS KOVĄ

Paryžiuje žmogaus teisių lygos pavyzdžiu neseniai įsisteigė Tautų Teisių Lyga, kuri šiomis dienomis surengė bendrą susirinkimą su anglų Laisvos Europos lyga. Susirinkime apie tautų teisių įgyvendinimą kalbėjo anglų Laisvos Europos lygos pirmininkė d'Athol, „White House News" direktorė Dangerfield, atstovų rūmų narys darbietis Richard Stockes ir prancūzų konstituantos narys Pierre Bourdan.

Tautų laisvės lygą sudaro žymiųjų Prancūzijos demokratinių partijų atstovai, žymūs profesoriai, žurnalistai, politikai, teisininkai ir kt. Lygos garbės pirmininku išrinktas prancūzų socializmo senjoras 80 metų amžiaus Bracke- Desroussereaux, o pirmininku Jean Texsier, vienas pirmųjų ir žymesniųjų pasipriešinimo vokiečiams karo metu vadas. Žemiau pateikiame jo straipsnio, įdėto „Liberation Soir" laikraštyje, ištraukas.

„Visi kalbėtojai Tautų Lygos susirinkime, — rašo Jean Texsier, — pabrėžė mums ypatingai kartų faktą, kad rytojaus dieną po baisaus karo, kuris buvo vedamas ir laimėtas demokratijos ir laisvės vardu, tiek maža pasaulyje yra tos laisvės ir demokratijos. Visi kalbėtojai neigiamai pasisakė, dėl baisių taikai, demokratijai ir laisvei pasekmių, kurios atsirado iš pasaulio organizavimo patikėjimo trims ar keturioms privilegijuotoms tautoms, kurių interesai susiduria ir dažnai išsikristalizuoja į siekimą pagerinti savo situaciją su silpnesnio kaimyno skriauda.

Jauna Tautų teisių lygos organizacija, kuri trokšta tam tikroms tautoms būti tuo, kas Žmogaus Teisiu Lyga yra atskiriems piliečiams, gimė iš tų tragiškų ginčų, kuriuose daugelio tautų atstovai pasidavė imperialistinėms, svetimų dalykų siekimo didelių valstybių politikos interesų užmačioms.

Atviros arba maskuotos aneksijos, brutalūs gyventojų kilnojimai, primetimas vadinamųjų „liaudies" valdžių, tarnaujančių tam tikros politikos interesams ar svetimai ideologijai, tautų sąžinei ir laisvam tautų gyvenimui primetamas tylėjimas — visa tai daroma pasaulio taikos vardu, visa tai yra mūsų epokos moneta, tos epokos, kuri turėtų būti teisingumo ir laisvės epoka.

Jau pats laikas, — rašo autorius, — kad didžiųjų kivirčo metu būtų atsuktos ausys išklausyti skaudžių skundų, kuriuos nori pasakyti aukos. Jei valdžios nenori ar negali nieko pasakyti, tai pats laikas, kad visame pasaulyje žmonės susivienytų ir prabiltų vardu tų tautų, kurios turi tylėti ir paprašyti laisvų žmonių pagalbos gali pasiųsti tik klaidžiojančius šešėlius, Reikia, kad žmonės žinotų, už kokią kainą šiandie ruošiama bloga taika ir į kokį pavojų Jungtinių Tautų laimėjimą stato nesilpnėjanti kai kurių nugalėjusių tautų karinė dvasia. Yra aišku, kad imperializmo ir totalizmo dvasia ir tautų laisvės niekinimas, kurie buvo charakteringi nugalėtam priešui, nugalėjo ir apnuodijo nugalėtojus.

Kovodama už visų — didelių ir mažų — tautų laisvę ir teises, Tautų Teisiu Lyga žino savo priešus.

Tie priešai yra neteisingumas, smurtas ir, pirmiausia, hipokrizija.

PLĖŠIKAS IR KAPITALISTAS

Bernard Shaw savo politinėje pjesėje „Žmogus ir antžmogis" duoda tokį dialogą. Plėšikas Mendoza susitiko kapitalistą Tannerį ir tarė jam: „Aš esu plėšikas, aš gyvenu plėšdamas turtinguosius". — Tanneris atsakė: „Aš esu džentelmenas, aš gyvenu plėšdamas neturtinguosius. Paduokime vienas kitam ranką." (s)

90 METU JAUNUOLIS

GRAŽI BERNARD SHAW SUKAKTIS

Š. m. liepos m. 26 d. garsiajam anglų dramaturgui, filosofui ir poetui George Bernard Shaw sukako devyniasdešimt metų amžiaus. Ši sukaktis Anglijoj ir JAV literatų ir menininkų pasaulyje yra itin iškilmingai paminima. Anglijoj ta proga išleidžiamos naujos jo veikalų laidos milijoniais tiražais, o JAV scenose statomi nauji jo veikalai.

Bernard Shaw yra gimęs Airijos sostinėje, Dubline. Kaip rašytojas ir poetas, jis savo karjerą pradėjo turėdamas vos 20 metų. Tačiau dėl savo minčių originalumo, dėl savo paradoksinių išsireiškimų, jis yra laikomas geriausiu pasauly gyvenančiu dramaturgu ir jo veikalai yra statomi visose pasaulio kalbose viso pasaulio scenose.

B. Shaw yra parašęs daug veikalų tačiau žymesnieji, yra šie: Cezaris ir Kleopatra, Žmogus ir antžmogis, Šventoji Johana, Kandida, Didvyriai, Pygmalion, Androklus ir Liūtas ir daugelis kitų.

Jo minčių originalumas ir jo pamėgimas fantastiškiausių paradoksų anglų visuomenės yra labai mėgianas. Apie jį yra sukurta daugybė įvairiausių anekdotų ir jam yra primetamos įvairiausios juokingos situacijos. Tačiau jo privatus gyvenimas nepasižymi ypatigu originalumu.

Daug kam kelia smalsumą tai, kokiu būdu jis sulaukė tokio ilgo amžiaus ir kai kas

(nukelta 5 psl.)

Išardėme kelis šovinius, supylėme paraką ant žaizdos ir jį uždegėme. Jo rankos mėsos sutrūko, suspirgo, tik gabaliukai! . . . Bet mes jį išgelbėjome. Bet žygis, kuris turėjo dabar sekti? Mes nešėme don Kristobal ant neštuvų, padirbtų iš šakų ir apsiaustų. Kedrų viršūnėse karstėsi bandos beždžionių ir mėtė į mus nudžiūvusias šakas. Papūgos taip klykė, tarytum jos norėtų visai giriai pranešti apie mūsų bėgimą. Jos skrido spiečiais ir negalima buvo į jas žiūrėti, nes jų žvilgančios spalvos akino, tarytum saulės spindėjimas. Ir staiga pradėjo lyti strėlėmis, visiškai nežinia iš kur. Vis iš viršaus, tarytum iš dangaus. Pff . . . pff . . . jos pervėrė vieną krikščionį, anksčiau negu jis spėjo padaryti atgailą, ir jį prikalė prie žemės. Ponas sušuko portugališkai, įsakydamas mums atidengti ugnį. Bet į ką, Senjore? Visa giria pilna triukšmo . . . Kai ramu, tai dar baisiau . . . Mano Dieve, drebėdamas lauki, kas bus: žvėries sustaugimas, strėlė ar kas nors kita. Vienas vyrų susirgo drugiu, Senjore. Dantys barška, vyrai krinta kaip musės. Ką, aš sakau? . . . Taip, ligonis ėmė rėkti, tarytum pamišėlis, ir šuoliu nėrė į vandenį. Jis daugiau nepasirodė viršuj. Mes su ginklu rankose turėjom sulaikyti kitus, norėjusius šokti paskui jį. Balos knibždėjo kaimanų. Chininas išsibaigė, neliko nė dulkės . . .

Bet aš jus varginu, Senjore! Ir šitame pragare aš buvau; ne tik buvau, bet ir gyvenau, Senjore. Kurį laiką aš buvau įsitaisęs vienoje draugingoje indėnų gimnėje. Kodėl? Senjore, aš mylėjau mažą, gražią indėnę, kuri man pagimdė gražų indėnuką. Štai, pažiūrėkite į šią fotografiją. Argi mažiulis nėra tarytum iš mano veido išpiautas. Tą baisią dieną mes nebuvome kartu. Šiaip ji man kas rytas padėdavo kaučuko medžiuose piaustyti rėžius ir kabinėti prie jų puodelius, kuriuos vakare su prilašėjusiu į juos kaučuko pienu nešdavome namo.

Ar jūs esate ką nors girdėję apie Machacui — Eikade? Apie plaštakę, vadinamą gyvate? Taip? Ką jūs galite apie ją pasakyti? Argi ji nėra puiki, tarytum maža skraidanti gėlė? Ir tačiau ji turi nuodingą spygli! . . . Ji išskrenda tik vakare ir yra pusiau akla. Kai tik atvėsta, jis, tarytum šikšnosparnis, apleidžia savo landynę ir skrenda ten, kur pamato šviesą. Vakare mano maža indėnė išėjo su vaikiuku parsinešti kaučuko. Pradėjo temti, ji užsidegė žibintą. Machacui pasirodė taip, kaip aš jums sakiau. Vaikas klykė, bet aš nieko nesupratau. Tačiau motina žinojo apie tą baisybę, ji žiūrėjo į kruviną berniuko rankytę ir kaip beprotė dairėsi į šalis, ieškodama pagalbos. Senjore, tik indėnė gali taip padaryti. Žaibo greitumu ji suklupo prie kūdikio, pasiaštrino peilį ir . . . ir nupjovė rankutę iki alkūnės. Aš jaučiu mano berniuko skausmą, tarytum tai būtų mano paties skausmas. Jo riksmas buvo toks baisus, kad, rodos, giria nutilo, o aš, lyg išprotėjęs, norėjau vėl pririšti berniukui rankutę. Motina suplėšė savo marškinius ir apvyniojo berniuko ranką. Ji neištarė nė vieno žodžio ir bėgo su kūdikiu į stovyklos pusę, nes stovyklos viršininkas nusimanė šiek tiek gydyme. Bėgo naktį, per mišką, kuris buvo pilnas šviečiančių vabalų, kuriame staugė plėšrieji žvėrys, šnypštė barškuolės gyvatės. Ištisą valandą ji bėgo, nesustodama, o aš paskui ją su paruoštu tigrui šautuvu. Ji krito, ištikta širdies smūgio, ir mano dejuojantis kūdikis pasimirė jos glėbyje, šitoje prakeiktoje girioje. Baltas, tarytum drobė, gulėjo jis po medžiu. Ir štai, iš nakties tamsos vienu šuoliu iššoko tigras, kuris sekė paskui mus, puolė mažytį ir dingo su juo tankmėje. Aš nežinau, kaip aš pasiekiau Mūnaos, iš kur grįžau į tėvynę . . . Tai buvo puiki plaštakė, Senjore, plaštakė su nuodingu gyliu. Sakykite, meldžiu, argi buvo teisinga, kad turėjau netekti savo angelo? Tai buvo daugiaspalvė, daugiaspalvė, stebuklingai graži plaštakė . . — Jo prakaituotos rankos stipriai suspaudė mano dešinę, ir šitas žmogus mirė su Machacui vardu lūpose.

Aš atrišau krepšelį. Jame buvo maža, ruda ir išdžiūvusi kūdikio rankutė.

Proaušriai.

Sovietu ir Vokietijos S-gos pavojus

Lenkija: bùti ar nebùti. Prancùzija: burtas mestas

New Yorkas. Lenkija šiandien stovi prieš hamletišką dilemą: būti ar nebūti, rašo vedamajame „New York Times". Jeigu tauta išsirinks tokią valdžią, kokios ji nori, tai tam pasipriešins dabartiniai Lenkijos valdovai, remiami Maskvos. Jeigu lenkų tauta užsispirs pravesti savo valią, sovietai neabejotinai įsikiš tiesioginiai ir tada bus galas, net tariamajai Lenkijos nepriklausomybei. Laikraščio korespondentas iš Lenkijos praneša, jog ten su baime laukiama prasidedant pilietinio karo. Kraštas virtę verdas nepasitenkinimu ir neapykanta, kuris kiekvienu momentu galį prasiveržti atviru maištu. Opozijos ir pogrindžio rezistencijos pajėgumą „New York Times" vertina labai aukštai; lenkų vyriausybė esanti stačiai įsiutinta, kad nepaisant visų jos pastangų Mikolaičiko partijai simpatijas parodė 40 proc. visų praeitojo referendumo dalyvių.

Kad Lenkija stovi tragiškų dienų išvakarėse, liudija ir žinomasis „New York Herald Tribune" kolumnistas Walter Lippmann. Juo daugiau nerimumų Lenkijoj, rašo jis, juo arčiau diena, kad Rusija nutars, jog nepriklausoma Lenkija yra nepakenčiama ir kad geriausia ir lengviausia politika jai yra daryti sąjungą su Vokietija ir pasidalinti Lenkiją". Lipmanno įsitikinimu, „toji diena jau nebetoli".

Krinta į akis, kad po Paryžiaus konferencijos tiek britų, tiek amerikiečiu spauda intensyviai parengia savo visuomenę tokiai eventualiai sovietų - vokiečių sąjungai. Šis sovietų pokštas be Lenkijos pirmoj eilėj paliestų Prancūziją. „Daily Mail" publicistas Alastair Forbes eina tiek toli, kad tvirtina, jog Prancūzijai „burtas jau mestas. Jeigu prancuzai ir toliau palaikys komunistus, tai juos Maskva pavergs. Maskva ryžtasi atgaivinti ir palaikyti stiprią totalistinę Vokietiją. Komunistinė Prancuzija vistiek tegrotų antruoju smuiku po Vokietijos. O nekomunistinė Prancūzija, kaip 1939 m. Lenkija, taps nauja sovietų vokiečių sąmokslo ir agresijos auka", baigia Forbes.

Prancūzuose su tuo skaitomasi. „New York Herald Tribune" korespondentas Joseph Alsop rašo, jog visi nekomunistai prancūzų politikai, su kuriais jam teko kalbėtis, nurodą, kad naujam karui kilus Prancūzija būsianti sovietų užimta iki Bresto. Šitokių perspektyvų akivaizdoje, prancūzų visuomenė į gen. de Gaulle pradėdanti žiurėti, kaip į vyriausiąjį vadą kovoje prieš komunizmą. „Sakoma, rašo Alsop, jog gen. de Gaulle esąs taip įsitikinęs kilsiant karą tarp sovietų ir vakarų, kad jis jau studijuojąs Rytų Europos teren:

Suomija

komunistams, atsistatydino. Jo vieton atsisėdo Aarne Sihvo, 1926—1933 m. buvęs generalinio štabo viršininku, dalyvavęs 1939 m. kare prieš Rusiją. Kita vertus, Sucmija nedalyvavo kovo mėnesį įvykusioje šiaurės kraštų konferencijoje, nes ji prievartos būdu palenkta į Maskvą. Toji draugystė yra nenuoširdi, bet vienintelė priemonė laikui laimėti. Vakarų demokratijos formaliai Suomijos padėtimi ir ateitimi mažai sielojasi. Užsienio reikalų ministerių konferencija priėmė dėmesin 1944 m. nelegaliai sudarytą paliaubų sutarį, kuri patiekta svarstyti Taikos konferencijoje taikos sutarčiai sudaryti. Toji sutartis uždeda sunkesnę naštą suomiams, kaip atitinkama taikos sutartis italams. Suomija ir dabar pagal išgalę gražina skolą JAV. Pastaroji mažai tesidomi ateitimi to krašto, kurio didvyriškumu vakar žavėjosi ir stebejosi ūkiniu sąžiningumu, nes ir Hooverio moratoriumą paskelbus jie gražino paskolą.

Ged. Galvanauskas.

(atkelta iš 4 psl.)

jį laiko asketu. Tačiau tikrumoj B. Shaw mėgsta beveik kasdien išgerti stiklą whisky ir užsirūkyti gerą cigarą. Tiesa, nuo 70 savo gyvenimo metų jis nevalgo mėsos nei žuvies tačiau vien dėl to, kaip jis pats tvirtina, kad nebūti priklausomam nuo . . . gyvulių. Šis gyvena savo ūkyje ir į artimą miestelį išvyksta tiktai . . . plaukų nusikirpti. Svečių vizitų nelatbai mėgsta, o visą popietę praleidžia beskaitydamas knygas, laikraščius ir beklausydamas radiją. (br.)

Ant. Barčius

O gal taip ir prisieis

(LAIŠKAS IŠ LIETUVIŲ DP STOVYKLOS)

Blankus monotoniškas kasdieninis gyvenimas užslopina tikruosius žmogaus polėkius ir jis tampa abejingas tam, kas kadaise buvo viskas jo gyvenime, be ko kadaise jis negalėjo įsivaizduoti ir tos pačios kasdienybės.

Bet kartais umai viduij kažkas sukyla ir jis atsimena kas jis buvo vakar ir kuo tapo šiandien. Jis pajunta savo bedalį likimą, ir kas tada išpasakos žodžiais, ar išlies daina tą skausmu persisunkusį ilgesį, tėviškės laukų ir gimtinės pastogės ilgesį?

Tat kam klausti, jei kokią saulėtą popietę, tas gaivališkas nesutramdomas jausmas išgena, išveja iš miesto ir nenori matyti žmonių, nenori matyti gyvenimo kasdieniškumo? O laukai, lyg tyčia kvepia šienu ir drėgna žeme, banguoja šiluma ir drėgme. Plačiašakai medžiai bujoja ir gaubia po jais buiniai augančią žolę. Atsikvepi, lyg pajutęs tėviškės laukų dvelkimą ir bijai pagalvoti, jog tai nėra tėviškė, kad nesudrumstum tos laimės akimirkos. Džiaugsmo kvaitulio pagautas pakeli žvilgsnį į tolį ir, rodos, pamatysi gojais apugusią kaimyno sodybą ir išgirsi girgždančią svirtį. Bet akys atsimuša į svetimus, nepažįstamus kalnagubrių skardžius. Kalno ketera užstoja tą lakų žvilgsnį, kuris norėjo pamatyti ten toli toli ašarose ir kraujuje paplūdusią mielą ir brangią mūsų šalį. Ją užstoja baisi ir neperžengiama, neaprašoma ir neapipasakojama, kalno siena . . .

O tos žinios negali sulaukti

Priešais mane kažkoks vyriškis, save virve įsikinkęs, sunkiai alsuodamas, atitempia vežimėlį. Jame kiurkso įvairiai sukrauti, įvairaus amžiaus keturi vaikai. Dar iš tolo jo raukšlėtas veidas šypsosi. Nori kalbėti, matyti iš tolo.

— Žinote, puikus šiandien oras, — jis pradeda. — Sakau, pavažinėsiu vaikučius. Taip čia gražu, visai kaip Lietuvoj.

Nuleido galvą Matyt, ir pats netikėjo tuo, ką pasakė.

Paskui šyptelėjo. Įbedė akis į mane ir liūdnu balsu paklausė:

— Sakyki, kas girdėti? Ką radijas?

Ak, brangus tautieti! Aš ir be tavo klausimo žinau ką nori sužinoti! Žinau kas tave kasdieną kankina ir graužia. Ak, kaip aš norėčiau tave apdovanoti ta brangiausia žinia, už kurią gal ir aš, lygiai kaip ir tu, atiduočiau pusę savo gyvenimo!

Kai piktos akys palydi

Ir tylėjome abudu žemėn nuleidę akis. Tuo tarpu pro šalį praeina du švabai. Papsi pypkes ir piktais žvilgsniais perleidžia mus nuo galvos iki kojų. Praėję dar atsigrįžo ir pasižiūrėjo. Paskui eidami ilgai kažką vienas antram į ausį kuždėjo.

— Ko tu toks nepatenkintas ir piktas, švabe? Ką aš tau blogo padariau? Tavęs valgyti neprašau, nors ir turėčiau teisę! Juk gal tu, ar tavo brolis iššvyginai iš mano tėvo tvarto paskutinę kiaulę, o pasigailėjimo maldaujančiai motinai užkirtai atminimui kančium? Juk gal tu vaikeisi mano brolį po miškus, po tau svetimus miškus už tai, kad jis nenorėjo vietoj tavęs mirti? Tu, ubage, kuris miestelio gatvėj atsistojęs su kibiru lauki kada arklys padarys savo reikalą ir atmatas pagriebęs bėgi trėšti du kerus salotų, tu norėjai valdyti pasaulį? Pražuvai pats ir kitus pražudei!

Įširdo mano bičiulis. Susimaišė širdgėlos, skausmo ir pykčio jausmai. Gal dar ilgai jis būtų klojęs argumentus prieš piktą švabo žvilgsnį, bet vežime sėdėjusi poros metų mergytė paradėjo skalyti:

— Važiuok, tėveli! Važiuok! . . .

Ir pajudėjome. Į kalniuką tempiant keturiais vaikais pakrautą vežimėlį mano bičiulis ėmė sunkiai alsuoti. Praėjo noras kalbėti, praėjo pyktis.

Tačiau jis... p. inspektorius

Mums nepastebint kažkas šmėkštelėjo pro šalį. Stabtelėjom ir atsigrįžom.

— Et, švabas, — sakau ir numojau.

— Ne, ne, tamstėle, — pakėlęs sau iki smakro rodomąjį, rimtai prabilo mano pasivaikščiojimo draugas. — Tai ne švabas. Tai mano inspektorius. Tamsta, du mėnesiai kasdien susitinkam, bet nė karto jis manęs nepasveikino pirmas. Keturiolika metų aš buvau mokytojas, o jis — inspektorius. Keturiolika metų aš pirmas sveikinau, keturiolika metų jis žiūrėjo į mane iš aukšto. Nepasakeitė jis ir šiandien. Jis yra nepajudinamai įsitikinęs, kad dar keturiolika, ar dvidešimt ketverius ar daugiau metų — nežinia kiek ilgai jį, poną inspektoriu, ir mane Dievas laikys šiame ašarų pasaulyje — aš būsiu mokytojas, o jis — mano inspektorius.

Nutilo valandėlei. Nusišypsojo ir prikergė:

— Ir negali prileisti minties, kad aš kur nors Amazonės aukštupy transbrazilinei autostradai akmenis skaldysiu, o ponas inspektorius gal . . . juos man padavinės.

Skardus jo juokas ūmai mirė. Plati šypsena nuslydo nuo jo veido.

— O gal taip ir prisieis?... —tyliai liūdnai pridūrė ir, vogčiomis žvilgtelėjęs į savo sunkiai prikrautą vežimėlį, nuleido galvą.

ALP 3586 LKD

Nuertingeno gimnazija išleidžia pirmuosius abiturientus

IŠKILMINGAS NUERTINGENO GIMNAZIJOS AKTAS

Nuertingenas. Š. m. liepos 25 d. Nuertingene įvyko iškilmingas mokslo metų pabaigos ir pirmosios abiturientų laidos išleistuvių aktas.

Iškilmes pradėjo gimnazijos direktorius trumpu, šiai dienai pritaikintu, žodžiu. Į garbės prezidiumą buvo pakviesta: UNRRA Team 513 dir. R. Maingeot, LTB Apygardos pirm. adv. Šlepetys, Apygardos švietimo įgaliot. Kavaliūnas, Aukšt. Technikos Mokyklos dir. Baublys, kolonijos pirm. Grigaliunas ir apyl. švietimo vadovas Dr. J. Grinius.

Sekė gimnazijos akto skaitymas. Kad ir vargingoje ištremtyje, bet dėka UNRRA vadovų rūpesčių, gimnazija turėjo puikiausias veikimo sąlygas: geras moderniškas patalpas, mokinių bendrabučius ir t. t. Todėl ir pirmieji mokslo metai davė nuostabiai puikius vaisius. Visose aštuoniose gimnazijos klasėse mokėsi 88 mokiniai. 12 mokinių šiandien gauna gimnazijos baigimo atestatus.

Pirmasis taria žodį UNRRA dir. R. Maingeot. Nuoširdusis mūsų- benamių globėjas visados kenčia kartu su mumis dėl mūsų skaudaus likimo, o šiandien tyru džiaugsmu kartu džiaugiasi dėl mūsų laimėjimų švietimo srityje. Jis tariasi galįs būti laimingas, galėdamas padėti siekti mokslo mūsų jaunimui, atsidūrusiam baisiuose karo griuvėsiuose, toli nuo savo tėvynės.

Toliau kalba švietimo įgal. Kavaliūnas, LTB Apyg. p-kas adv. Šlepetys, technikos m-los dir. Baublys ir apyl. švietimo vad. Dr. J. Grinius.

UNRRA dir. R. Maingeot iškilmingai įteikia abiturientams brandos atestatus. Kiekvienam jis randa nuoširdų, tėvišką žodį. „Aukso medaliu" baigusiajai abiturientei Izolinai Emilijai Nemajuškaitei atestatas įteikiamas, publikai keliant dideles ovacijas. Po to ji abiturientų vardu padėkojo rūpestingajam jų globėjui- dir. R. Maingeot ir įteikia kuklią dovanėlę- rankų darbo lietuvišką kryžių.

Tuo tarpu iškilmių dalyviai sulaukia didelės staigmenos: atvyko UNRRA Distrikto dir. Berney Ficklin. Garbingajam svečiui įteikta tokia pat dovanėlė.

Paskutinis žodį tarė gimnazijos dir. Daniusevičius, primindamas savo abiturientams, jog nuo dabar jie išeina į gyvenimą ir gyvenimas daug kartų turės patvirtinti jų atestatus.

Iškilmingas aktas baigtas tautos himnu. Po to vyko koncertas. Programoje dalyvavo: op. sol. S. Adomaitienė, J. Krištolaitytė, A. Paukštys, smuikininkas Iz. Vasyliūnas ir pianistas J. Kalvaitis.

KRONIKA

KALENDORIUS

Šiandien šeštadienis, liepos 27 d.: Natalija, Meletėlė. Žintautas; **rytoj** sekmadienis, liepos 28 d.: Inocentas, Viktoras, Agarė; **pirmadienį**, liepos 29 d.: Morta, Patirga, Mantvydas.

STOVYKLŲ SUJUNGIMAI AMERIKIEČIŲ ZONOJE

Hanau. DP stovyklų sujungimas pradėtas vykdyti jau ne tik anglų, bet ir amerikiečių zonoje. Taip, pav., iš Hanau stovyklos buvo iškelti lenkai, o į jų vietą atkelti Lichtenau, Dieburgo ir kitų stovyklų lietuviai. Kaip girdėti, tokių, patvarkymų būsią padaryta ir daugiau. Pertvarkymai daugiausia liečia lenkus. Numatoma įsteigti vieną lenkų stovyklą, kurioje būsią apie 25 000 lenkų. (TA)

PASKAITOS NUERTINGENE

Nuertingenas. Stovyklos salėje rugpiūčio 1 d., ketvirtadienį, 20 val. gyd. J. Aglinskienė skaito paskaitą: „Ligų pažinimo būdai". Rugpiūčio 8 d., 20 val. ten pat Dr. M. Žilinskienės paskaita: „Menas ir moteris". Stovyklos gyventojai kviečiami į paskaitas ateiti punktualiai.

ŽINIOS IŠ LIETUVOS

LIETUVOJE DIRVONUOJA ŽEMĖ

Vilniuje išeinanti tarybinė „Tiesa" Nr. 133 straipsnyje „Kovarsko valsčiaus valtiečių, gavusių žemę iš tarybų valdžios, susirinkimas" aprašo komisijos pirmininko nusiskundimus: „Didelė mūsų klaida buvo ir tai, kad mes retai kviečiame jus, naujakurius, ir tariamės su jumis. Ir tuo dažnai naudojasi buržuaziniai lietuviški nacionalistai — liaudies priešai. Jie skleidžia įvairius tauškalus, priešiškus gandus, visaip šmeižia. O ten, kur šmeižtas prieš mūsų geriausius žmones nepadeda — jie pavartoja ginklą. Nuo banditų rankos žuvo jums visiems gerai žinomas darbštus naujakurys Zabiela iš Kancevitiškių vienkiemio."

Toliau, nupasakojęs nuveiktus komisijos darbus ir sutiktas kliūtis, sako: „Kovoje su buožėmis žuvo ištikimas patriotas, visų mylimas žemės komisijos narys Povilas Čiukšys."

Matyti, kad partizaninė veikla yra sukliudžiusi ir pačią žemės reformą, nes daugelis siūlomos žemės neėmė. Kovarsko bolševikai dėl to nervuojasi ir sako: „Tuo pat metu pirmasis valsčiaus naujakurių susirinkimas pažymi daug rimtų trūkumų mūsų žemės komisijos darbe. Valsčiuje dar iki šio laiko neišdalinta ir dirvonuoja daugiau kaip 300 ha žemės, o žemės komisija jau 4 mėnesiai kaip nustojo veikusi."

Tai ne vienintelis valsčius Lietuvoje, kuriame taip dažnai bolševikų propagandos vartojamas posakis „tenelieka neužsėtos nė vienos pėdos žemės" vykdomas „šimtu" nuošimčių.

SOVIETŲ MEDALIAI

Šis karas gerokai sumažino SSSR gyventojų skaičių. Dabar SSSR valdovai susirūpinę tuos nuostolius išlyginti stengdamiesi padidinti gimimų skaičių. Tam tikslui varoma didelė propaganda ir žarstomi medaliai, kuriais apdovanojamos gausių šeimų motinos. Šios priemonės taikomos ir Lietuvoje. Kaip „Pravda" Nr. 34 praneša, 1.250 lietuvių motinų už gausių šeimų išauginimą apdovanotos sovietškais medaliais. (RI)

NEBALSAVUSIUS TREMIA

„Amerika" birželio 28 d. numeryje rašo: „Per rinkimus š. m. pradžioje Lietuvoje daug lietuvių nėjo balsuoti. Nors maskvinė valdžia tuos rinkimus stengėsi pavaizduoti kaip bemaž 100 proc. laimėtus ir padavė virš milijono tariamai balsavusių, bet iš tikrųjų rinkimai susilaukė Lietuvoje tokio didelio boikoto, kad dabar komunistai imasi keršto ir pradėjo vykdyti naujus trėmimus. Iš Europos pranešama, kad Utenos apskr. gyventojų likę tik 20 proc. Kiti buvo ištremti už nebalsavimą."

SKAUTUS INSTRUKTUOS IŠ ANGLIJOS ATVYKĘ INSTRUKTORIAI

Lietuvos Skautų Sąjunga Vokietijoje, kaip žinome, yra oficialiai pripažinta ir jai leista veikti visose Vakarų Vokietijos zonose. Šiuo metu į britų zoną yra atvykę specialūs instruktoriai iš Anglijos, kurie stovyklose ir vadijose instruktuos lietuvius skautus ir juos paruoš tinkamai skautiškai veiklai. Toks anglų skautų rūpestingumas mus džiugina.

SKAUTŲ KERTELĖ

Su šiuo numeriu redakcija įveda skautų skyrelį, kuris bus kiekviename „Apžvalgos" šeštadienio numeryje. Skautų vadai ir skautai kviečiami jame bendradarbiauti.

AMERIKOS SKAUTŲ VAJUS SKAUTAMS TREMTINIAMS ŠELPTI

Vyriausias JAV skautų (Boy Scouts of America) reikalų vedėjas Elbert K. Fretwell New Yorke pranešė, kad visoje Amerikoje skautų tarpe šiuo metu vyksta didelis skautiškų uniformų, palapinių ir literatūros rinkimo vajus. Ta proga „Scouts of America" pranešė lietuvių skautų vadovybei Vokietijoje, kad dalis šio vajaus metu surinktų drabužių ir daiktų bus skirta lietuviams skautams Vokietijoje ir kitur. Viskas bus persiųsta per Tarptautinį Skautų Biurą.

RUOŠIASI ATIDARYTI SKAUTŲ MUZIEJŲ

Nuertingeno skautų Gedimino Pilies Vietininkija, vadovaujama sktn. Valerijono Šimkaus, energingai veikia. Neseniai buvo suruošta vietininkijos iškyla-laužas. Dabar ruošimasi stovyklai. Iš kolonijos vadovybės yra gautos būklui patalpos. Šiame būkle rugsėjo 8 d. šventės proga numatoma atidaryti skautų muziejų, kuriam eksponatai jau renkami. Turima net labai vertingų istoriniu atžvilgiu eksponatų, kaip senovės kunigaikščių kardas, ietis ir kt. Šiame darbe Nuertingeno skautams maloniai talkininkauja dail. K. Žilinskas. Organizuojamas ir mažųjų teatras, kuris pasirodys taip pat rugsėjo 8 d. proga.

Roma. Ansa praneša, kad UNRRA vyr. direktorius F. La Guardia vakar išskrido į Belgradą.

APŽVALGA

Lithuanian Newspaper. Permitted by UNRRA Team 513. — Išeina 3 kartus per savaitę: antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais. Leidžia ir redaguoja Redakcinė Kolegija. Atsakingasis redaktorius Alb. Valentinas. — Prenumerata 1 mėn. — RM 6.—; atskiras numeris 50 pf. Redakcija: Nürtingen (Wttmbg.), Katharinenstr. 31/1. Administracija: Kirchheim u. Teck, Krebenstrasse 18. Druck: A. Gottliebs & J. Oßwalds Buchdr., Kirchheim u. Teck